

ผนวก ง.

เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเพื่อเสนอแผนการจัดการอนุรักษ์ และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่าพิมาย

วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

วัตถุประสงค์ของแผนการจัดการอนุรักษ์ และปรับปรุง สภาพแวดล้อมเมืองพิมาย ได้แก่

1. เพื่อให้บริเวณเมืองเก่าพิมาย ได้รับการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมในแนวทางการพัฒนาเมืองพิมายให้เป็นเมืองประวัติศาสตร์
2. เพื่อให้แผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่าพิมายเป็นตัวอย่างการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าแห่งอื่นๆ ต่อไป

เป้าหมายหลักของการวางแผน การจัดการอนุรักษ์ และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่าที่พิมายซึ่งเป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้โดยเน้นการวางแผนในการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองซึ่งในปัจจุบันมีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนปัจจุบันซ้อนทับกันอยู่เพื่อรักษาองค์ประกอบและโครงสร้างที่สำคัญของชุมชนโบราณในยุคสมัยต่างๆ เหลืออยู่ไม่ให้เสื่อมโทรมหรือสูญหายไป เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองเก่าที่เสื่อมโทรมให้คืนกลับสู่สภาพที่สมบูรณ์สามารถสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าและเอกลักษณ์ของชุมชนโบราณได้อย่างชัดเจนเด่นชัด และเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาเมืองพิมายในอนาคตให้ถูกต้องเหมาะสม สามารถรักษาเอกลักษณ์และคุณค่าของความเป็นชุมชนโบราณที่มีวิวัฒนาการต่อเนื่องจากสมัยก่อนประวัติศาสตร์ มาจนถึงปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกันก็สามารถตอบสนองต่อวิถีการดำรงชีวิตของประชาชน ในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาของเมืองเก่าพิมาย

1. ปัญหาด้านการเมือง ประกอบด้วย

- 1.1 ปัญหาทางองค์ประกอบและโครงสร้างทางกายภาพของเมืองพิมายซึ่งจากการวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหารปี พ.ศ. 2497 ,พ.ศ. 2517 และ พ.ศ.2537 ประกอบกับการสำรวจภาคสนาม พบว่าองค์ประกอบ และโครงสร้างทางผังเมืองมีความเสื่อมโทรมและถูกทำลายอย่างรวดเร็ว โดยมีสาเหตุจากการพัฒนาเมืองในพื้นที่ อาทิ การตัดขยายถนนที่ทำลาย

แนวโบราณสถาน การถมคูเมือง การก่อสร้างอาคารทับแนวคูเมืองและโบราณสถานและการขยายตัวของ การปลูกสร้างอาคารทำให้เกิดอาคารสูงและอาคารที่ขาดความงามความกลมกลืนกับสภาพทั่วไปของเมืองเก่าที่มีอยู่เดิม

- 1.2 ปัญหาการใช้ที่ดินปัจจุบัน พบว่า มีชุมชนที่มีการใช้พื้นที่พักอาศัยพาณิชยกรรม สถานที่ราชการ ตลอดจนสถานที่ประกอบการอุตสาหกรรมบริการต่างๆ ที่ตั้งอยู่รอบและบางส่วนตั้งประชิดโบราณสถาน ทำให้โบราณสถานสำคัญดูต้อยค่าลงไปเนื่องจากกิจกรรมที่ไม่เหมาะสมสอดคล้องกับบรรยากาศอุทยานประวัติศาสตร์
- 1.3 ปัญหาการจราจรขนส่ง เนื่องจากการขาดการกำหนดและจำกัดเส้นทางในการวิ่งของรถขนาดใหญ่ เช่นรถบัสนักท่องเที่ยว รถโดยสารระหว่างอำเภอทำให้เกิดปัญหารบกวนโบราณสถานและทำลายบรรยากาศที่เงียบสงบของชุมชนอีกทั้งที่จอดรถของนักท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ นอกจากนี้ ทางเดินเท้าในเขตเมืองเก่าพิมายยังขาดความต่อเนื่องเป็นระบบส่วนมากถูกจำจองวางสินค้า หรือเป็นที่จอดรถสำหรับอยู่ซ่อมรถ ซึ่งเป็นการกีดขวางการสัญจร ของประชาชนเป็นอย่างมาก

2. ปัญหาด้านภูมิสถาปัตยกรรม ประกอบด้วย

- 2.1 ปัญหาการรบกวนและทำลายความสง่างามของโบราณสถาน เกิดจากการที่ปราสาทหินถูกบดบังด้วยอาคารพาณิชย์และพักอาศัย ทำให้ไม่สามารถมองเห็นปราสาทหินได้ชัดเจน และยังมีการรบกวนและทำลายความสง่างามของโบราณสถานในมุมมองต่างๆ ทั้งป้ายโฆษณา แผงผ้าใบ และจุดจอดรถโดยสารที่ทำให้เกิดความพลุกพล่าน จอแจ ขาดความเป็นระเบียบรวมทั้งปัญหาฝุ่น ควันพิษ และเสียง
- 2.2 ปัญหาขาดการสื่อและประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนถึงความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของชุมชน ปัจจุบันยังขาดการให้ข้อมูล ความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เกิดจิตสำนึกในความรักและหวงแหนมรดกและวัฒนธรรมของชาติและประชาชนในท้องถิ่น และแก่นักท่องเที่ยว

3. สภาพปัญหาทางสถาปัตยกรรมทางสถาปัตยกรรม ประกอบด้วย

ส่วนใหญ่เป็นปัญหาโดยภาพรวม คือความไม่เป็นระเบียบของลักษณะสถาปัตยกรรม ซึ่งเกิดจากการขาดการควบคุมการใช้ที่ดิน (Land Use) โดยเฉพาะพื้นที่ รอบเขตโบราณสถานและเขตภายในกำแพงเมืองซึ่งพบปัญหาในกรณี ต่าง ๆ อาทิ

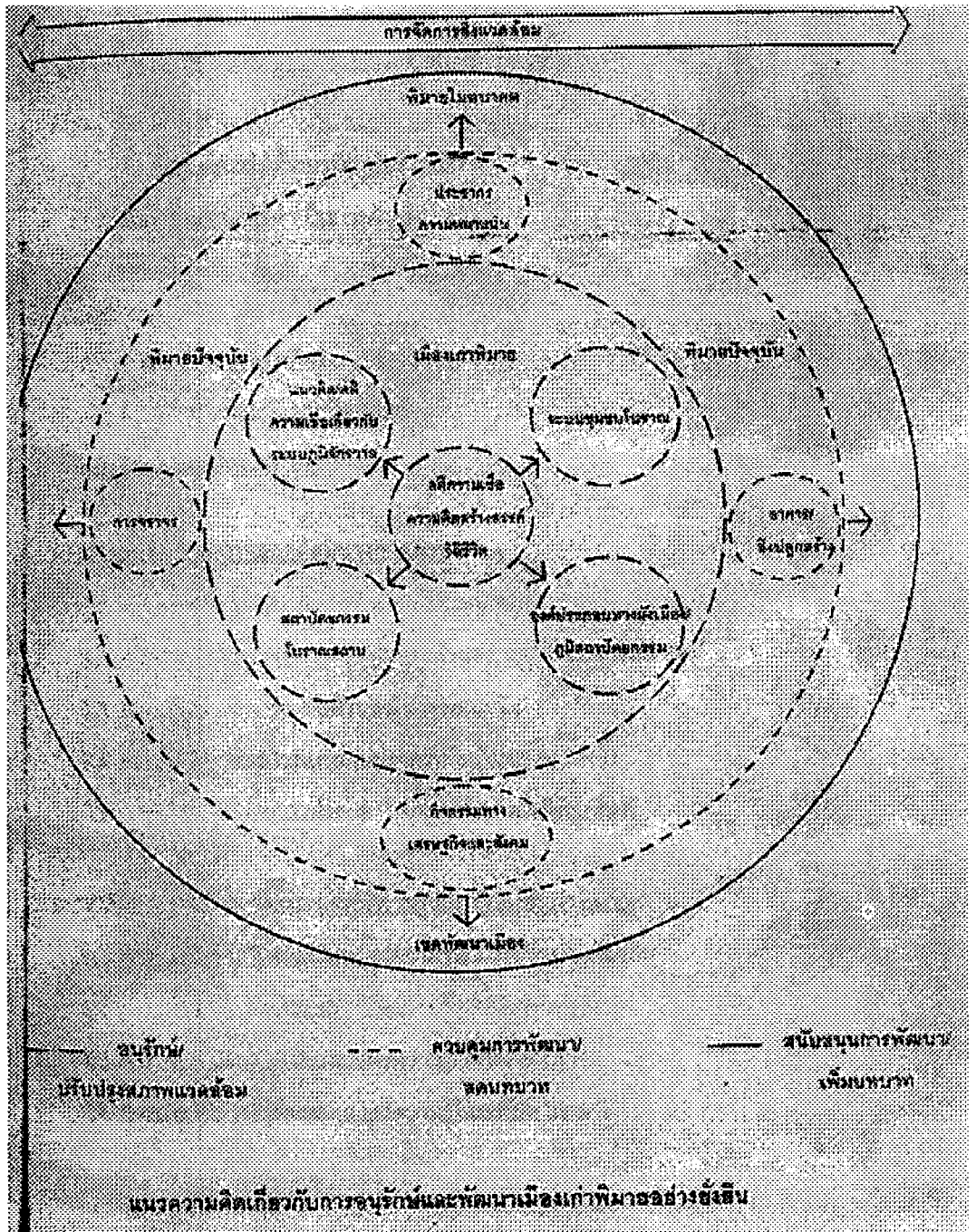
- 3.1 ความไม่กลมกลืน ขนาด รูปร่าง ความสูง วัสดุ เช่น กรณีอาคารพาณิชย์ใหม่สูง 3-4 ชั้น แทรกเบียดอยู่ท่ามกลางอาคารบ้านเรือนเก่าสูงชั้นเดียว

- 3.2 ความขัดแย้งในรูปแบบอาคารในกลุ่มอาคารพาณิชย์กรรมบางประเภทที่มเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งต่างกับอาคารเวดล้อมโดยสิ้นเชิง
- 3.3 ความขัดแย้งของสถาปัตยกรรมต่างประเภท และการไม่คำนึงถึงการประสานในแง่ขนาดมวล ความสูง วัสดุของอาคาร องค์ประกอบทางภูมิสถาปัตยกรรม เช่นกรณีของอาคารประเภทวัด โรงเรียน ต่อกับอาคารพักอาศัยหรือพาณิชย์กรรมใกล้เคียงทำให้เห็นความแตกต่างที่ขัดแย้งได้อย่างชัดเจน
- 3.4 ปัญหาความหลากหลายของประเภท ขนาดและกิจกรรมที่เกิดจากการขาดการควบคุมการใช้ที่ดิน

4. ปัญหาต่างๆ

- 4.1 บริเวณโดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์พิมายมีลักษณะเป็นเกาะชุมชนโบราณที่มีแม่น้ำลำคลอง ล้อมรอบ มีพื้นที่ทั้งหมดเพียง 2 ตารางกิโลเมตรแต่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นถึง 19,000 คน จึงมีปัญหามลพิษทางน้ำและปัญหาต่างๆ ดังที่กล่าวมา สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ สร้างความรู้สึกไม่ดี แก่นักท่องเที่ยวและแขกผู้มาเยี่ยมเยือน
- 4.2 ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้สึกยึดติดกับที่อยู่อาศัยดั้งเดิมของตนอย่างเหนียวแน่นจึงเป็นช่องทางให้กลุ่มผลประโยชน์ซึ่งมีที่ดินและผลประโยชน์สูง ในบริเวณเกาะชุมชนโบราณปลุกกระดมให้มีการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่จะเกิดขึ้น
- 4.3 ปัญหาการจัดแบ่งพื้นที่อาณาเขตขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่ไม่เหมาะสมคือเขตสุขภาพ (ซึ่งกำลังจะยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล) มีพื้นที่เพียง 2 ตารางกิโลเมตร อยู่เฉพาะในเกาะชุมชนโบราณซึ่งมีประชากรหนาแน่น จึงไม่สามารถดำเนินการด้านผังเมือง และอื่นๆ ได้ลงตัวควรที่จะขยายเขตให้เหมาะสม เพื่อเป็นการเตรียมการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ง่ายขึ้นในอนาคต
- 4.4 ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่มที่มีอิทธิพลในท้องถิ่นเป็นเหตุให้แก้ไข ปัญหาต่างๆ ได้ยาก
- 4.5 ปัญหาเรื่องงบประมาณดำเนินการ ซึ่งต้องใช้งบประมาณสูงในการเวนคืนที่ดินบางส่วนที่จำเป็น รวมทั้งค่าชดเชยการดำเนินการอื่นๆ ให้ประชาชนได้รับความพอใจไม่มีปัญหาการเดือดร้อนในเรื่องการโยกย้ายที่อยู่อาศัย

เนื่องจากเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกมานาน เกินกำลังของวท้องถิ่นและหน่วยงานรับผิดชอบในพื้นที่จะสามารถแก้ไขได้โดยลำพัง ควรที่ทางภาครัฐต้องลงไปดูแล แก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วนก่อนที่ปัญหาต่างๆ จะสะสม พอกพูนเพิ่มขึ้นจนยากจะแก้ไขในอนาคต

แผนหลักอนุรักษ์องค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเก่าพืมาช

1. พื้นที่เสนอแนะให้ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน
 - 1.1 ขยายพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ออกมาถึงแนวถนนหน้าวัดจันทาและถนนวงประทัด
 - 1.2 ขึ้นทะเบียนโบราณสถานเพิ่มเติมในแนวถนนแกนหลักของเมืองเก่าพิมายแนวถนนโบราณ
แนวคูเมืองกำแพงเมืองบาราย 2 แห่ง และวัดโคก
2. พื้นที่ เสนอแนะให้ดำเนินการด้านโบราณคดี
 - 2.1 พื้นที่สมควรดำเนินการขุดค้นทางโบราณคดี
เนินดินกลางเมืองทราวดีบ้านวังหิน
เนินดินด้านตะวันตกของบารายริมถนนโบราณ
วัดโคก
เมรุพรหมทัตและพื้นที่โดยรอบ
 - 2.2 พื้นที่สมควรปรับปรุงหรือฟื้นฟูสภาพองค์ประกอบเมืองโบราณ
บารายใหญ่ด้านทิศใต้ของเมือง
ถนนโบราณ
แนวคูเมืองกำแพงเมือง
ประตูเมืองด้านตะวันออก
การควบคุมการใช้ที่ดิน

เขตพื้นที่	การใช้ประโยชน์
เขตโบราณสถาน	การอนุรักษ์และปรับปรุงโบราณสถานของกรมศิลปากร
เขตอนุรักษ์	ที่อยู่อาศัยประเภทบ้านเดี่ยว อาคารพาณิชย์/พาณิชย์พัก อาศัยประเภทการค้าปลีกและการบริการที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหา สิ่งแวดล้อม สถาบันราชการ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ
เขตจำกัดการพัฒนา	ที่อยู่อาศัยประเภทบ้านเดี่ยว อาคารพาณิชย์/พาณิชย์พัก อาศัยประเภทการค้าปลีกและการบริการที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหา สิ่งแวดล้อม สถาบันราชการ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ
เขตควบคุมการพัฒนาเมือง	ที่อยู่อาศัยประเภทบ้านเดี่ยว อาคารพาณิชย์/พาณิชย์พัก อาศัยอุตสาหกรรม ที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม สถาบัน ราชการ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ
เขตพัฒนาเมือง	การพัฒนาเมืองทุกประเภทที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม

การควบคุมทางสถาปัตยกรรม

ประเภทอาคาร	การใช้ประโยชน์
บ้านพักอาศัย	รักษาบรรยากาศโดยรวมของชุมชน อาคารใหม่ควรมีขนาดใกล้เคียงกับของเดิมสูงไม่เกิน 2 ชั้นหลังคามุงกระเบื้อง เป็นอาคารไม้/ ครึ่งตึกครึ่งไม้ ใช้สีใกล้เคียงกับสีไม้ตามธรรมชาติ
อาคารพาณิชย์/พาณิชย์พักอาศัย	อาคารใหม่ควรมีขนาดใกล้เคียงของเดิมสูงไม่เกิน 2 ชั้นหลังคามุงกระเบื้อง เป็นอาคารไม้/ ครึ่งตึกครึ่งไม้ มีหลังคาคลุมทางเดินด้านหน้าอาคาร ใช้สีใกล้เคียงกับสีไม้ตามธรรมชาติ
อาคารสาธารณะ	ปลูกต้นไม้ด้านหน้าเพื่อพรางมุมมอง อาคารเดิมที่มีขนาดเล็กกลมกลืนอาคารข้างเคียง อาคารใหม่ควรสูงไม่เกิน 2 ชั้น ขนาดไม่ใหญ่โตนัก หลังคามุงกระเบื้อง เว้นระยะเพื่อปลูกต้นไม้
ป้ายโฆษณา	กำหนดพื้นที่อนุญาตให้ติดตั้งป้ายต่างๆ ไม่ให้บดบังทัศนียภาพโดยรวมกับเมืองเก่า
เขตพัฒนาเมือง	การพัฒนาเมืองทุกประเภทที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม

ตัดตอนจาก สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

“เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเพื่อเสนอแผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่าพิมาย”